

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Rolnictwa i Gospodarki
Żywnościowej

Informacja sygnalna

Wyniki wstępne

Warszawa, 25.04.2008

BADANIE PRODUKCJI ROŚLINNEJ

WSTĘPNA OCENA PRZEZIMOWANIA UPRAW OZIMYCH ¹⁾

Z przeprowadzonych badań polowych wynika, że w bieżącym roku uprawy ozime przezimowały wyjątkowo dobrze. W zdecydowanej większości województw nie odnotowano większych strat w powierzchni zasianych ozimin. Niewielkie uszkodzenia roślin upraw ozimych wynikały głównie z dobowych wahań temperatury, wysuszających wiatrów w okresie zimy, kiedy rośliny pozbawione były okrywy śnieżnej oraz utrzymujących się na polach zastoisk wody na przedwiośniu.

Wznowienie wegetacji nastąpiło najwcześniej w zachodniej części Polski - już pod koniec lutego, a na pozostałym obszarze kraju na początku marca. Korzystne warunki agrometeorologiczne przyspieszyły wiosenne prace polowe. Do siewów i sadzenia roślin uprawnych przystąpiono o ponad 3 tygodnie wcześniej niż średnio w latach poprzednich i o około tydzień wcześniej niż w roku ubiegłym, gdy wegetacja rozpoczęła się również bardzo wcześnie.

¹⁾Informacja zawiera wyniki wstępnej oceny przezimowania upraw ozimych oraz roślin sadowniczych przeprowadzonej przez rzeczoznawców terenowych GUS. Oceny dokonano na podstawie badań polowych wykonanych na początku marca, a także przeprowadzonej w końcu marca lustracji pól, łąk i sadów oraz obserwacji warunków agrometeorologicznych i ich wpływu na stan upraw rolnych i ogrodnich.

Uwagi ogólne

Przebieg pogody w grudniu, styczniu i lutym nie stwarzał zagrożenia dla zimujących roślin, choć rejonami obserwowano występowanie warunków niekorzystnych dla ozimin.

Utrzymująca się w pierwszej połowie grudnia wysoka, jak na tę porę roku temperatura powietrza powodowała zakłócenia w zimowym spoczynku roślin. W trzeciej dekadzie miesiąca zanotowano natomiast znaczne ochłodzenie. Temperatury powietrza przy powierzchni gruntu obniżyły się do -10°C , a lokalnie nawet do -20°C . Spadki temperatury były na ogół krótkotrwałe i mimo niewielkiej pokrywy śnieżnej nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia gleby na wysokości węzła krzewienia roślin.

Rzeczoznawcy terenowi GUS z województw: lubelskiego, mazowieckiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego informują o niewielkich uszkodzeniach ozimin spowodowanych tworzeniem się na polach zastoisk wody, występowaniem silnych wiatrów wysuszających, a także wahań temperatury powietrza powodujących uszkodzenie roślin z powodu rozmarzania i zamarzania wierzchniej warstwy gleby.

Pod koniec lutego na prawie całym obszarze Polski wzrost temperatury powietrza i gleby spowodował wznowienie procesów fizjologicznych roślin i zaobserwowano ruszenie wegetacji zbóż ozimych, rzepaku ozimego i roślinności na trwałych użytkach zielonych.

Korzystne warunki agrometeorologiczne umożliwiły prowadzenie od początku marca wiosennych prac polowych. Rejonami w pierwszej dekadzie, a na znacznym obszarze kraju w drugiej dekadzie marca przystąpiono do siewu zbóż jarych – owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego, a także pszenżyta jarego.

Wegetacja roślin w kwietniu przebiegała bez zakłóceń pomimo wystąpienia porannych przymrozków, które hamowały nieco wschody roślin jarych oraz spowalniały tempo ich wzrostu.

Ocena stanu roślin jesienią 2007 r.

Z oceny przeprowadzonej w listopadzie 2007 r. wynika, że zbóż ozimych pod zbiory 2008 r. zasiano ponad 4,4 mln ha tj. na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku, w tym pszenicy ozimej zasiano blisko 1,8 mln ha, żyta ponad 1,3 mln ha, pszenżyta ozimego blisko 1,1 mln ha, jęczmienia ozimego 162,1 tys. ha, a mieszanek zbożowych ozimych 77,9 tys. ha. Powierzchnię obsianą rzepakiem i rzepikiem ozimym szacuje się na ponad 0,7 mln ha.

Notowane we wrześniu częste, rejonami obfite opady deszczu, przyczyniły się do dobrego, a lokalnie w województwach południowo-wschodniej, południowej i północnej Polski nadmiernego uwilgotnienia gleby. Dobre uwilgotnienie gleby korzystnie wpłynęło natomiast na stan trwałych użytków zielonych i upraw poplonowych.

W pierwszej dekadzie września ukończono siew rzepaku ozimego, wykonywano orki przedsięwzięcia i rozpoczęto siewy zbóż ozimych. Warunki wilgotnościowe gleby sprzyjały szybkiemu kiełkowaniu ziarna i wschodom roślin.

Warunki agrometeorologiczne w październiku były zróżnicowane. Przebieg pogody w pierwszej dekadzie miesiąca sprzyjał wykonywanym jeszcze siewom zbóż ozimych, kiełkowaniu ziarna, wschodom, wzrostowi i rozwojowi roślin oraz stwarzał korzystne warunki dla przeprowadzania dalszych prac polowych. Notowane w drugiej dekadzie miesiąca ochłodzenie spowolniło procesy życiowe roślin. Występujące w ciągu miesiąca okresy z dużymi wahaniami dobowej temperatury powietrza sprzyjały hartowaniu ozimin.

Do połowy listopada na ogół zakończono orki przedzimowe. Występujące w drugiej dekadzie listopada znaczne ochłodzenie oraz opady deszczu ze śniegiem i śniegu przyczyniły się początkowo do zwolnienia procesów życiowych roślin, a później do zahamowania wegetacji.

Rośliny w końcowej fazie jesiennego wzrostu były bardzo dobrze wyrosnięte i rozkrzewione, a przed wejściem w okres zimowego spoczynku odpowiednio zahartowane.

Stan zasiewów zbóż ozimych pod zbiory 2008 r. przed wejściem w stan zimowego spoczynku był lepszy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Oceniono go na 3,5 – 3,7 stopnia kwalifikacyjnego (w roku poprzednim 3,4 – 3,7 stopnia). Najwyżej oceniono stan plantacji pszenicy ozimej i jęczmienia ozimego, a najniżej stan upraw ozimych mieszanek zbożowych.

W przekroju terytorialnym stan plantacji zbóż ozimych był zróżnicowany. Oceny stanu poszczególnych gatunków zbóż ozimych wahały się:

- dla pszenicy od 3,3 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: łódzkim i śląskim do 4,0 w województwach: lubelskim i świętokrzyskim,
- dla żyta od 3,3 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: podkarpackim i wielkopolskim do 4,0 w województwie świętokrzyskim,
- dla jęczmienia od 3,2 stopnia kwalifikacyjnego w województwie podkarpackim do 4,0 w województwach: lubelskim, świętokrzyskim i zachodniopomorskim,

- dla pszenżyta od 3,2 stopnia kwalifikacyjnego w województwie podkarpackim do 4,0 w województwach: lubelskim i świętokrzyskim,
- dla mieszanek zbożowych od 3,3 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: podkarpackim i wielkopolskim do 4,0 w województwach: lubelskim, śląskim i świętokrzyskim.

Plantacje rzepaku i rzepiku ozimego oceniono na 3,7 stopnia kwalifikacyjnego tj. na poziomie roku ubiegłego. Oceny stanu plantacji wahały się od 3,0 stopnia kwalifikacyjnego w województwie opolskim do 4,0 w województwie świętokrzyskim.

Tabl. 1. Ocena stanu zasiewów ozimin w listopadzie

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	w stopniach kwalifikacyjnych ^{a)}						
Pszenica	3,6	3,5	3,6	3,7	3,3	3,7	3,7
Żyto	3,5	3,4	3,7	3,6	3,3	3,5	3,6
Jęczmień	3,5	3,4	3,6	3,6	3,2	3,6	3,7
Pszenżyto	3,5	3,5	3,6	3,7	3,3	3,6	3,6
Mieszanki zbożowe	3,2	3,4	3,5
Rzepak i rzepik	3,5	3,4	3,6	3,7	3,2	3,7	3,7

a) Stopień „5” oznacza stan bardzo dobry, „4” – dobry, „3” – dostateczny, „2” – słaby, „1” – zły, klęskowy.

Przebieg warunków agrometeorologicznych w okresie zimy 2007/2008

Przebieg pogody w grudniu i styczniu nie stwarzał większych zagrożeń dla zimujących upraw, choć przejściowo występowały warunki, które mogły powodować zakłócenia w zimowym spoczynku ozimin lub straty w uprawach.

Utrzymująca się w I połowie grudnia wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza, a w III dekadzie grudnia i w I dekadzie stycznia – znaczne ochłodzenie mimo niewielkiej pokrywy śnieżnej nie spowodowały uszkodzenia roślin.

Wzrost temperatury powietrza w II połowie stycznia i dalsze ocieplenie w lutym spowodowały wzmożenie procesów fizjologicznych roślin. W zachodniej części kraju już w końcu lutego obserwowano ruszenie wegetacji ozimin i roślinności na trwałych użytkach zielonych.

W zachodnich rejonach kraju, a lokalnie w centrum pod koniec lutego rozpoczęto również pierwsze prace polowe.

Dalsze ocieplenie i słoneczna pogoda w I dekadzie marca wywołała ruszenie wegetacji na obszarze całego kraju. W tym czasie rozpoczęto powszechnie prowadzenie wiosennych prac polowych, a od początku III dekady marca przeprowadzano siewy owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego, a także pszenżyta jarego.

Tabl. 2. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2007 r. do wiosny 2008 r.

Wyszczególnienie	<i>Średnia krajowa temperatura powietrza</i>		<i>Średnie krajowe sumy opadów</i>	
	°C	odchylenie od normy ^{a)}	mm	% normy ^{a)}
JESIEŃ ^{b)} 2007				
Wrzesień	12,8	-0,2	87,8	142,4
Październik	7,9	-0,4	33,5	71,5
Listopad	2,0	-1,1	50,3	118,0
ZIMA ^{b)} 2007/2008				
Grudzień	0,3	0,4	23,3	56,6
Styczeń	1,5	3,3	51,1	166,6
Luty	3,2	4,0	22,5	84,2
WIOSNA ^{b)} 2008				
Marzec	3,7	0,9	54,4	159,0

a) jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000 b) średnie miesięczne. /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.

Wyniki badań polowych

Z badań polowych przeprowadzonych w marcu wynika, że uprawy ozime przetrzymały wyjątkowo dobrze. Strat zimowych na ogół nie obserwowano, lokalnie niewielkie uszkodzenia roślin spowodowane były:

- wymoknięciem roślin w zastoiskach wodnych na przedwiośniu,
- wysokimi amplitudami temperatur między dniem i nocą,
- wysmalaniem roślin, wskutek silnych i porywistych wiatrów przy ujemnych temperaturach występujących w styczniu,
- wystąpieniem chorób grzybowych.

Według wstępnej wiosennej oceny stanu upraw zanotowano wyższą od ubiegłorocznej obsadę roślin żywych i kielkujących na 1 m² wszystkich zasianych jesienią upraw ozimych z wyjątkiem obsady roślin rzepaku i rzepiku ozimego. Liczba roślin żywych na 1 m² wynosiła dla:

- pszenicy ozimej – ok. 472 (w roku ubiegłym 450),
- żyta – ok. 361 (w roku ubiegłym 330),

- jęczmienia ozimego – ok. 396 (w roku ubiegłym 365),
- pszenżyta ozimego – ok. 353 (w roku ubiegłym 345),
- rzepaku i rzepiku ozimego – ok. 83 (w roku ubiegłym 86).

W badanych próbach polowych udział roślin żywych i nasion kiełkujących wyniósł w bieżącym roku dla pszenicy ozimej – 97,0% (o 0,7 p. p. więcej niż w roku ubiegłym), dla żyta – 95,0% (o 0,5 p. p. więcej), dla jęczmienia ozimego – 94,8% (o 0,6 p. p. więcej), dla pszenżyta ozimego – 95,6% (o 1,7 p. p. więcej niż w roku ubiegłym), a dla rzepaku i rzepiku ozimego – 92,1% (o 2,1 p. p. więcej). Na podstawie wyników badań polowych ocenia się, że rośliny przezimowały bardzo dobrze.

Ocena przezimowania drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych

W okresie bardzo łagodnej zimy 2007/2008 nie odnotowano uszkodzeń w uprawach sadowniczych i na plantacjach truskawek. Z powodu znacznego ocieplenia w marcu, wznowienie wegetacji było wyjątkowo przyspieszone. Wczesna wiosna w 2008 r. spowodowała, że siewy warzyw gruntowych rozpoczęły się o około dwa tygodnie wcześniej niż w latach przeciętnych, a rejonami kwitnienie niektórych gatunków drzew i krzewów owocowych rozpoczęło się już w III dekadzie kwietnia.

Dostateczna ilość opadów deszczu w marcu i kwietniu, a w konsekwencji wystarczające uwilgotnienie gleby sprzyjało wschodom i wzrostowi warzyw gruntowych.

* * *

Ostateczna ocena strat zarówno zimowych, jak i wiosennych oraz ocena stanu zasiewów upraw rolnych i ogrodnich zostanie przeprowadzona w drugiej połowie maja br.